

33378

U P P L A N D

Tierp

Dialekt- och folkminnesarkivet

Uppsala

27/9 1983

W I K A N D E R, Herta, 1983

Svar på ULMA:s tryckta frågelista 1
Mjölkhushållning

4 bl 4:o

33378

Mjölkhusträllning. Tierp 22 sept. 1983

1912

1

Mejeriet i Tierps köping. Började 1912.
Mitt födelseår, därför kan jag ej så mycket
om hur det var, innan mejeriet kom. -
Mjölken kylde av hemma på gården.
Lite av bötmjölken eller "mysilade" som
vi så togs kvar hemma, kanske någon
liter eller två för att få till kaffegrädda.
Sedan tog vi tillbaka skummjölks, som
vi använde i hustrället och litaså
gav åt smågrisar och de kalvar som
ej längre fick råmjölk. Tidigast det
sjätte målet efter kalvningen fick
lämnas till mejeriet, alltså blandas
med den övriga mjölken. Till kalvost
blandades de tre första målen i trop
o prövades till gräddning, var mjölken
för tlen blandades ett ägg i. Var den
för kraftig slog vi litet vanlig mjölk
eller något vatten. Viktigaste var
sedan att grädda den, passa noga
att den ej fick "koka". Herta Wikander

Uppkokt
mjölk
med
kanel,
i den
lags den
kalla
kalvosten
och äts utan
sylt.

120319

ULMA 33378. Herta Wikander. 1983
UPL. TIERP.
T.-frgl 1

Långmjölk

Tierp 22 sept. 1983

Det var på sommaren, man satte långmjölk. Det spred sej alltid om någon hade "tåta" i byn, då kunde vi få en halv kaffekopp det slogs i ett fat, skakades runt konsterna sedan slog man på spenvarm mysilad mjölk det ställdes svatt, och efter några dagar var mjölken lång. Då togs lite undan till ny sättring i kerna kät. En limmelapp kunde läggas i kätlet och sedan tas upp i torkas, för nästa sommar, på vintern gick "tåten" ut. Då komna gick på bete i skogen och de åt tåtor kunde det trända att de mjölkade långmjölk. Filbunke sattes i allmänhet till midsommars. Till den behövdes också mysilad mjölk för att den skulle bli tjock och fin. Skummad mjölk användes också man gjummade den först.

Herta Wikander 120319

ULMA 33378. Herta Wikander. 1983
UPL. TIERP.
T.-frgl 1

Fil -

bunke.

Vanlig
mjölk som
sur kallades

"vriden" gälten.

Mjölk-
svamp,
som
växer.

Swamp.

Tierp 23 sept. 1983

Det här är ingens svamp som växer ute.
Den är vit och liknar en ost.

Lägges i mjölk som sedan drickes.
Sköljes av och lägges i ny mjölk
varje dag. Mjölken får en syrlig
smak. Det påstås att svampen
kommer från Ryssland eller Tyskland.
Den ska vara bra mot reumatisk,
för astma och är urindrivande.
I min ungdom minns ja att den
fanns i många gårdar. Och nu
verkar det som den finns hos
många familjer. Först fanns
en brun svamp, som man åt
av, drack te av den. Det är
alltså inga svampar från marken.
Undrar mycket vad de kan inne-
träffa för ämnen.

ULMA 33378. Herta Wikander. 1983
UPL. TIERP.
T.-frgt 1

Brun
svamp.

Herta Wikander 120319

Tidyp 23-9-83 "Dricksupa" "svagdricksvälling."

4

ULMA 33378. Herta Wikander. 1983
UPL. TIERP.
T.-frgl 1

Av mjölk o mjöl kokades en vit välling. Av svagdricka sirap o ingefära kokades en skoy som vispades i den färdigkokta vällingen, vita brödtårningar lades i då den serverades.

Dricksupa hörde till barnsängsmaten därför att den skulle drivas på bröstmjölken åt mammor.

Offa kokades dricksupa på den sura skvätt svagdricka som var kvar på botten i flaskan. "Ölsupa" kokades på pilsner.

Srvarost. (kalvdans till ost.) Då det fanns råmjölk som var för klen till lite ostlöpa blandades i. Lite mjöl kunde också röras i lite mjölk, och sättes till, sedan gräddades osten i stekugnen och vi kallade det för srvarost, åt den som eftervätt.

Herta Wikander 120319